

# Actievoeren om bomen te behouden bij nieuwbouw? Dat kan slimmer

Wat zegt het dat bomen langer leven dan de huizen die wij bouwen? ‘Dat wij onze huizenbouw moeten aanpassen aan de natuur.’

André Zwartbol

© 11 maart 2022, 15:16



Roel During van de Wageningen Universiteit kwam in Ede tot nieuwe inzichten.

(beeld nd)

## GENIETEN VAN GROEN

Kan dat niet anders, vroegen Wilma Verburg en Dick Bos uit Ede zich af. Kun je niet al ver voor de bouw van een woonwijk rekening houden met de bomen die er al staan? Want in actie

komen voor bomen vlak voordat de bouw begint, is heel lastig. Verburg en Bos hadden in 2017 een huis gekocht op het Enka-terrein in Ede. Een prachtige locatie, aan de rand van de Veluwe, waar de Ginkelse hei begint. Met in de wijk twee eiken die ze graag wilden behouden.

De eiken bleken ondanks hun monumentale status niet beschermd en stonden ook niet op de kaart van de projectontwikkelaar. De gemeente luisterde nauwelijks, herinnert Bos zich. 'Dreiging met een hoger beroep en daarmee vertraging van de bouw, leidde ertoe dat de projectontwikkelaar een ruime donatie voor Het Gelders Landschap en de aanplant van negen forse nieuwe bomen in de wijk in het vooruitzicht stelde. Daarmee zijn we toen op advies van onze advocaat akkoord gegaan.'

---

Deze episode was voor Verburg en Bos reden om naar de wetenschapswinkel van de Wageningen Universiteit te gaan. In zo'n winkel worden gratis onderzoeksprojecten georganiseerd.

En die was: hoe komt het toch dat telkens weer bij nieuwbouwprojecten eerst alles volkomen kaal wordt gemaakt, en alle bestaande natuurwaarden worden opgeruimd en dat er daarna veel geld wordt uitgegeven om de omgeving weer groen te maken? Onderzoeker Roel During ging met een groep studenten aan de slag.

Dat is inmiddels twee jaar geleden. Het onderzoek is afgerond en de studenten hebben verslag uitgebracht. Conclusie: ja, het kan anders. En dat beaamt ook During in het eindrapport dat



hij nu schrijft en binnenkort aan de bewoners van de wijk zal overhandigen.

We moeten natuurinclusief ontwikkelen, zegt hij kort samengevat. Om bij die termen iets meer beeld te krijgen ga ik met hem in de Enka-wijk kijken. Van ‘natuurinclusief bouwen’ heb ik al wel gehoord. Dat gaat onder andere over bouwmaterialen, beperkte verharding in de tuin en nestkasten die in de gevel worden ingebouwd.

Maar ‘natuurinclusief ontwikkelen’, wat mag dat zijn? ‘Hier kun je zien wat dat is.’ We staan schuin tegenover het huis van Dick Bos. In het midden van de straat een strook met jong groen. During: ‘Daar stonden die eiken. Hij wijst naar drie rijtjes huizen. Waar dat middelste rijtje nu staat, stonden die eiken. Maar eerlijk is eerlijk: als die bomen daar nu nog hadden gestaan, zou dat een beetje raar zijn.

Dan zou je denken: wat doen die bomen daar, zo plompverloren. Als je die bomen echt een plek in deze wijk had willen geven, dan had je er al in de ontwerpfase rekening mee moeten houden. Dan had je er een leuke plek van gemaakt, een pleintje eromheen, een stuk grond waar je iets gezamenlijks doet. Dat bedoel ik met natuurinclusief ontwikkelen. Hier is dat niet gebeurd.



*Bomen krijgen niet de kans om oud te worden. - beeld nd*

En ook in de rest van de wijk niet. Die oude, hoge bomen daar – hij wijst in oostelijke richting – staan ontzettend dicht bij de nieuwgebouwde huizen en je ziet het probleem daarvan nu al aankomen. Die bomen gaan overlast geven. Schaduw, vallend blad. Daar zitten veel mensen niet op te wachten. Die bomen hebben ook nauwelijks ruimte om nog verder te groeien. In de projectplanning is er geen ruimte voor gemaakt.

Ook bij nieuwe aanplant zie je dat. Bomen krijgen geen ruimte om oud te worden. Daar verderop tegen de bosrand is een aantal huizen tegen het groen aan gebouwd. Inmiddels zijn ook daar al weer bomen gekapt. Want? ‘Overlast.’

### **ecowijk**

Maar als mensen het niet willen, wat is dan het nut van ‘natuurinclusief ontwikkelen’, vraag ik During. En ook daar heeft hij een idee over. Als je huizen in het groen bouwt, tussen de bomen, dan moet je dat doen voor mensen die dat willen en daar waarde aan hechten.

Als je alleen je auto bij het huis wilt parkeren, moet je hier niet willen wonen. En om nog een stap verder te gaan: beter is het als een groep mensen die in het groen wil wonen, gezamenlijk een stuk grond koopt. In Overijssel gebeurde dat al. Daar vroeg een aantal burgers of er ergens grond was waarop ze een ecowijk mochten bouwen. Als je op zo’n manier een huis neerzet, word je niet alleen eigenaar van het huis, maar ook van het groen eromheen en dan ga je er heel anders mee om.’

Op die manier is dertig jaar geleden in Culemborg een ecowijk gebouwd, waar een boomgaard in de ontwikkeling van het bouwplan is opgenomen en waar de bewoners er bijvoorbeeld ook voor kozen om een gemeenschappelijke tuin aan te leggen in plaats van allemaal eigen kleine achtertuintjes.

Terwijl During het uitlegt, zijn we de Enka-wijk weer uitgelopen en onder het spoor door op een andere grote nieuwbouwlocatie in Ede terechtgekomen. Ook dit terrein van de vroegere Mauritskazerne is er eentje waar During en zijn studenten hun dromen niet echt verwezenlijkt zien.



We lopen om een bulldozer heen. Rondom liggen hopen schoongemaakt zand. De grond is gesaneerd. Slechts hier en daar staat nog een boom overeind. Op de plek waar de bouwgrond overgaat in bos, is een steil talud gegraven. ‘Die bomen aan de bosrand gaan geheid dood’, zegt During stellig. ‘De wortels van de bomen kunnen door die afgraving het water niet vasthouden. Dat loopt weg. Men wil hier blijkbaar iedere centimeter benutten.’

In een andere hoek verrijst een appartementencomplex. De eerste drie verdiepingen staan er al op. Het moeten er volgens een voorbijganger minstens twaalf worden. During snapt niet waarom er zo dicht op de bosrand wordt gebouwd. ‘Als je daar op de onderste verdieping woont, zit je de hele dag met de lamp aan. Dat gaan bewoners echt niet fijn vinden.’



*De Culemborgse ecowijk Lanxmeer - beeld bewonersvereniging Eva Lanxmeer*

Een man met een oranje hesje stapt uit een auto. Hij draagt een verrekijker op zijn borst en vraagt wat we aan het doen zijn. Als we uitleggen dat we praten over hoe bouwen en groen kunnen samengaan, begint hij hard te lachen. ‘Nou, laat ik zeggen dat het hier niet is gelukt. Wat ik doe? Ik kijk of er

nesten in de bomen zitten. Zo niet, dan mogen sommige worden gekapt. Achter hem ligt een stapel boomstammen. ‘Daar maken ze klimtoestellen van.’

### **hoopvol**

During blijft een hoopvol mens, zegt hij. ‘Er zijn nog meer voordelen te behalen, als je de natuur al in de ontwikkelfase bij huizenbouw betreft. Er hoeft veel minder geprocedeerd te worden. Dan is de natuur niet langer een tegenstander en een boom geen object dat in de weg staat. In die wijk in Culemborg waar ik het over had, is meer sociaal contact, omdat ze daar het groen samen beheren als ontmoetingsruimte. Leven in een groene omgeving is dus niet alleen goed voor je fysieke gezondheid.’

De voormalige kazernesgebouwen in Ede worden als cultureel erfgoed gezien. Achter de oude gevels komen appartementen en overal klinken bouwgeluiden. Ook op het Enka-terrein wordt de industriële historie gekoesterd (Enka was in de vorige eeuw het bedrijf waar beroemde zemen werden geproduceerd).

Dat langetermijndenken zou van During ook op het groen toegepast mogen worden. ‘Bomen gaan langer mee dan onze huizen. Een huis dat nu gebouwd wordt, gaat vijftig jaar mee, een boom minstens 250 jaar. Alleen al daarom moet je de logica omdraaien en eerst naar de natuur kijken en dan pas bouwen. Met de enorme hoeveelheid huizen die gebouwd moet worden, is er veel gelegenheid om die manier van denken uit te proberen, zegt hij optimistisch.’

Tips en reacties? Mail naar [zwartbol@nd.nl](mailto:zwartbol@nd.nl). Meer lezen? Ga naar [nd.nl/genieten-van-groen](https://nd.nl/genieten-van-groen).

Dit is de laatste reportage in een serie van vier in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 over hoe mensen in hun dorp of stad zorgen voor het groen.





*Dat woordje 'niet' kun je op heel verschillende manieren opvatten ... - beeld nd*